
APSKATI

<https://doi.org/10.22364/adz.58.15>

OVIŠU BĀKAS LASĪJUMI – UGUNS REDZAMĪBA NE MAZĀKA KĀ 15 JŪRAS JŪDZES

Ieva Zariņa, *Mg. art.*

Katra piejūras iedzīvotāja zemapziņā iekodētas trīs krāsas – zils, balts, zaļš¹. Šī harmoniskā krāsu savienība stāsta par libiešiem – somugru tautu, kas 12 ciematos apdzīvoja Baltijas jūras piekrasti no Ovišiem² līdz Ģipkai. Ovišu ciems

atrodas Ventspils novada Tārgales pagastā, 200 kilometru attālumā no Rīgas. Pirms Otrā pasaules kara Ovišos bija 51 sēta. Tagad palikušas tikai padsmi: Zviedi, Vieči, Prinči, Samiši, Renči, Dzilniši, Apses, Siseņi, Ūgas u. c. Ziņas par ciema dzimtu vēsturi pašlaik apkopo Ovišu draugu kopa.

Oviši ir vieta, kur idejas un domas materializējas. Tas ir galvenokārt draugu kopas nopelns, kuras dalībnieki rosina, iedvesmo un iedrošina pārējos darīt interesantāk, savādāk un drosmīgāk. Piejūras meža pie Cūkpriedēm izveidota vieta Jāņu sagaidīšanai ar Austras koku centrā, par godu Latvijas simtgadei iestādīts ozols vēsturiskajā Lašu placī, kur tagad uzstādītas jaunas pastkastītes un atrodama Laimes pastkaste. Katram, aprakstot savus laimīgākos dzīves brīžus, ir iespēja dalīties priekos, lai pēc gadiem atcerētos, cik patiesībā laimīgi esam!

Jau sesto gadu pēc kārtas ar Ovišiem saistās intelektuāli un garīgi piesātināts notikums – Bākas lasījumi. Šogad 20. augusta sestdienā Ovišu Jūrmalniekos sesto reizi notika domnīcas diskusijas, kuru laikā dzirksteļoja idejas, plīsa

un izveidoja pasaules prusaku katalogu astoņos sējumos.

¹ Zilibaltzaļais libiešu karogs (krāsu proporcija 2 : 1 : 2), kura atklāšanas svētki notika 1923. gadā, simbolizē tālaika libieša dzīves telpu: zvejnieks pelnīja iztiku jūrā (zilā krāsa karoga apakšā), un, raudzīdamies uz māju pusi, viņš tālē redzēja liedagu (baltā krāsa vidū) un mežu (zaļā krāsa karoga augšdaļā).

² Oviši [uovīši] – libiešu ciems, libiešu valodā – *Paṭikmō*, zviedru valodā saukts arī par Luserortu vai Liseri (*Liseort*, *Lyseort*, *Lusort*). *Lysa* nozīmē 'degts', bet *ort* – 'vieta, rags'. Iepretī ragam jūrā atrodas bīstami sēkļi, kur bojā gājuši kuģi, tādēļ jau kopš viduslaikiem šeit tika dedzināti ugunskuri un paceltas darvas mucas. Ovišos dzimuši: Alfrēds Audze (1897–1930), Latvijas armijas pulkvedis, Neatkarības kara dalībnieks, Lāčplēša Kara un Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris; Kārlis Princis (1893–1978), libiešu izcelsmes zinātnieks – entomologs. Viens no 1944. gada 17. marta Latvijas Centrālās padomes Memoranda par Latvijas neatkarības atjaunošanu parakstītājiem. K. Princis bija pasaules vadošais prusaku un taisnspārņu pētnieks, atklāja vairāk nekā simt jaunas sugas

Ovišu baka

smieklu šaltis un radās jaunas domas. Māju saimnieki Rauls un Signe Vēliņi, kā vienmēr, viesmīlīgi sagaidīja ikvienu, atgādinot, ka lietus un svaigs gaiss ir normāla ziemēļu zemes specifika un šarms.

Pagājušā gada lasījumos Mārtiņš Heimrāts savā prezentācijā ieminējās, ka vienam no viszināmākajiem latviešu fotogrāfiem Vilim Rīdzeniekam nav piemiņas zīmes. Šīs iniciatīvas rezultātā tagad ir savākti ziedojumi, un Ventspilī, kur V. Rīdzeniekam bijusi pirmā fotodarbnīca, iecerēta piemiņas vieta *Foto kopā ar Vili Rīdzenieku*.

Šogad referātu tēmas skāra medicīnu, dzīves kvalitāti, glezniecību, skatuves mākslas tradīcijas un pilsētvides attīstību. Līva Kreislere atklāja lasījumus par kultūras un mākslas lomu sabiedriskajā dzīvē, minot Dānijas pilsētu piemēru kā aktīvas pilsoniskās iesaistes paraugu. Gleznotājas Barbaras Gailēs stāstījums raisīja diskusijas par latviskās identitātes krāsām un to nozīmi iepriekšējā referātā apskatītajā pilsētvides identitātes veidošanā. Turpinājumā Džona Martina Tallija (*John Tully*) prezentācija

veicināja sarunas un pārdomas par iespējam nākotnē ar tiklošanos piesaistīt labākos speciālistus no visas pasaules, lai risinātu sarežģītus medicīnas jautājumus. Arvis Rekets minēja piemērus, kā mākslīgais intelekts mūsu dzīvi jau tagad padara vienkāršāku. Kārlis Klētnieks sniedza aptverošu priekšstatu par rezultātiem un mazāk veiksmīgiem risinājumiem cīņā ar pandēmiju, kā arī iespējamajiem rīcības scenārijiem turpmāk. Jana Herbsta un Evita Sniedze priekšlasījumā *Mihails Čehovs Ovišos* domnīcas dalībniekiem piedāvāja izkustēties. Tika iemēģināti ķermeņa un gara vingrinājumi, kurus aktieris, režisors un skatuves mākslas pedagogs Mihails Čehovs (1891–1955) savulaik mācījis saviem studentiem. Uģis Klētnieks sniedza prezentāciju par kvalitatīvas dzīvdzīves modeli un minēja būtiskākos dzīves kvalitātes uzlabošanas aspektus, kas atkarīgi gan no zinātnes sasniegumiem, gan ikdienas paradumu maiņas.

Domnīcas organizētāji arvien ir atvērti jaunām idejām, un sevišķa vēlme ir iesaistīt Ovišu ciematniekus, kas iepriekšējos gados daļēji jau izdevies. Aizbraucot uz Ovišiem, viens

no galvenajiem uzdevumiem ir ienirt plīstošā vilnī! Dižjūras spēks akmeņus un stiklus pārvērš brīnišķīgos oļos, bet atbraucējus laimes un mīlestības pilnos cilvēkos. Un, ja jūsu pēdas ar maigumu, līdzīgi Alberta Bela romāna *Cilvēki laivās* varonim, skar katru zālīti jūrmalas smiltīs, sākat tās ievērot un atpazīt pat aizvērtām acīm. Trauslā piejūras augu valsts šeit ir īpaši skaista un saudzējama: smiltāja nelķe, Lēzeļa vircele un Lēzeļa lipare, Ovišu ģerbonī iekļautās sarkanās cefalantēras un kauslapu tofildijas (vienīgās Latvijā) – trauslums un reizē arī spēks stāties pretī jūras vētrām. Vigu-kangaru reljefs – jūras krastam paralēli vaļņi ar sausiem priežu mežiem – mijas ar mītrām ieplakām. Ainava ceļiniekam šeit liek uzkavēties jebkurā diennaktis un gada laikā. Plašais liedags ar oļiem šķiet bezgalīgs un aicina atgriezties pirmatnējā, tīrā jūras piekrastē, kur reiz pastāvējusi nu jau sen izmirušu dzīvnieku un augu valsts. Par to liecina pludmales akmeņos atrodamie fosiliju nospiedumi.

Nozīmīgākā celtne Ovišos ir 1814. gadā celtā 38 metrus augstā Ovišu bāka – senākā Latvijā, no kuras paveras galvu reibinošs skats uz plašo liedagu. Bākas uzraudze un Ovišu ciema dvēsele Iveta Bādere ir lieliska stāstniece: nosaukums jūrniecības kartēs esot iezīmējies jau 16. gadsimta vidū, 19. gadsimta sākumā tika ierosināts būvēt bāku, savukārt 20. gadsimta sākumā vācu armijas karavīri uzcēluši šaursliežu dzelzceļu, kurš gan līdz mūsdienām nav saglabājies.

Skaidrā laikā no bākas varot saskatīt arī Roņu salu. Bākas uguns redzamība jūrā ir ne mazāka kā 15 jūras jūdzes. Ovišu ģerboņa

moto vēsta: “Apvārsnis – mūsu robeža!” Tāpat kā Bākas lasījumu tēmām (2017–2021):

Mārcis Auziņš. *Pārdomas par izglītību Latvijā*
 Uģis Klētnieks. *Kas nosaka mūsu garastāvokli un domāšanu*

Ainārs Dimants. *Ko mūsdienu Latvijā nozīmē dzīvot un rīkoties valstiski*

Ainārs Dimants. *Trīs soļi uz konkurētspējīgu nāciju*

Arvils Ašeradens. *Izglītošanās iespējas, vai izmantosim*

Jānis Gaigals. *Izglītības sistēmas izmaiņas, kuras veicinātu jauno speciālistu palikšanu Latvijā*

Dace Daktere. *Neironu ceļi*

Ģirts Šalms. *Dzīves kvalitāte un zobi*

Valdis Pīrāgs. *Vai mākslīgais intelekts varēs aizstāt ārstus?*

Pēteris Stradiņš. *Kā celt slimnīcu ar sirdi*

Andrejs Ērglis. *Cik publikāciju mums nepieciešams, lai Rīga būtu...*

Ēriks Klētnieks. *Ja Rainis trimdā būtu spēlējies ar bumbiņām...*

Kārlis Rācenis. *Vai medicīnā pastāv paaudžu konflikts*

Signe Vēliņa. *Jūgendstils Rīgas trepju telpās*

Mārcis Auziņš. *Māksla kā slēpta skaitļu un formulu rinda*

Evita Sniedze. *Nemirstīgais Staņislavskis jeb radošums un inovācija Latvijas teātrī*

Mārtiņš Heimrāts. *Kā gleznos pēc 10 gadiem jeb ko Marks Rotko gleznos rīt?*

Petra Kriķe. *Māksla medicīnā jeb precīzijas medicīna kā jauna domāšana*

Kārlis Krūmiņš. *Kā uzsākt radošu procesu personīgi un tagad?*